

HARDGRAS

N°147

Voetballand Qatar

David Winner
Argentinië '78

Hubert Smeets
olie en gas

Lotfi El Hamidi
Karim en Zinédine

Carolina Trujillo
Messi en klimaat

9 1789026 359552

NUMMER 147

Op drie november publiceerde *Time* een vierduizend woorden tellend stuk over Qatar. Er stonden dingen in die we niet wisten. Bijvoorbeeld dat er in 2020 meer dan 3750 niet aan het WK gerelateerde bouwprojecten zijn voltooid en dat er nog duizenden onder constructie zijn. Het artikel was niet veroordelend maar feitelijk. Bijvoorbeeld toonde het aan dat werken in die hitte nierfalen en hartinfarcten veroorzaakt. Dat de werkomstandigheden pas verbeterden door de aanhoudende kritiek uit het buitenland. En dat het maar de vraag is of ze na het WK terugvallen in oude verdienmodellen of iets hebben geleerd. *Hard gras* prijst zich gelukkig Judith Spiegel te hebben gevraagd om al in 2014 op de plaats delict zelf rond te snuffelen en er verslag van te doen.

Zij vond uit dat het in de Nederlandse media destijds rondzingende en in krantenkoppen terugkerende getal van ‘honderden doden tijdens stadionbouw in Qatar’ op zijn minst twijfelachtig was omdat er van stadionbouw toen nog geen sprake was.

De media hadden iets opgevangen uit *The Guardian* wat *The Guardian* had opgevangen van de Nepalese ambassade, dat er in 2013 tweehonderd arbeidsmigranten uit Nepal waren omgekomen van de driehonderdduizend daar werkzame arbeiders.

Sindsdien zijn de zomertemperaturen in Qatar door de klimaatverandering met anderhalve graad gestegen en het aantal arbeidsmigranten tot twee miljoen.

Het aantal doden dat aan het WK wordt toegeschreven is 6500. Niemand kan dat natellen. *Time* begint er ook niet aan. Het doet er ook niet toe. Wat ertoe doet is dat de protesten uit ‘de westerse wereld’ hebben bijgedragen aan een verbetering, al of niet tijdelijk, van de werkomstandigheden ter plekke.

Hugo Borst
Matthijs van Nieuwkerk
Henk Spaan

Rust zacht, jongen.

pagina 94

Voetballen in een politiestaat?

Hubert Smeets

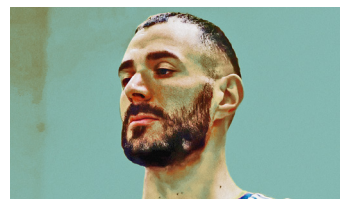

Vergeten Titanen

Daan & Mikko

Noord- Afrikaanse antheid

Lotfi El Hamidi

Het WK in Qatar vraagt om een detective-roman

Frank Ritmeester

'We Argentines are right and human!'

David Winner

Twaalf cavia's en een sjamaan

Carolina Trujillo

Schots

Davis Winner

WK-zomer van 82

Zeger van Herwaarden

Dick van Dijk: groeibriljant aan de Walvisstraat

Gerrit-Jan van Heemst

Mijn vader, de voetbalbe- stuurder

Martin van Neck

*Voetballen
in een
politiestaat?*

*Het ergste is
nu bijna
achter
de rug*

Voetballen in een puissant rijke woestijn, waar arbeidsmigranten als lijfeigenen de airco-stadions met gevaar voor eigen leven hebben gebouwd, vrouwen tweederangsburgers zijn en mensenrechten worden geschonden. Waarom wordt het wereldkampioenschap in Qatar niet geboycot? Zoals de Olympische Spelen in Moskou in 1980? Follow the money. Toch is er de afgelopen jaren iets veranderd. Het materialistische cynisme in de sportwereld is in Rusland en Qatar wel degelijk op zijn grenzen gestuit.

Het was stil in Moskou die zomer van 1980. Raar. In de hoofdstad van de Sovjet-Unie, toen de op een na machtigste staat ter aarde, werden in juli namelijk de Olympische Spelen gehouden. Dat was niet zomaar iets. Voor het eerst in ruim driekwart eeuw was dit mondiale sporttoernooi toegewezen aan een communistisch land. Na de beschamende nazi-vertoning rond de Zomer- én Winterspelen in nazistisch Berlijn en Garmisch Partenkirchen in 1936 was het Internationaal Olympisch Comité (IOC) op zijn tellen gaan passen. Het evenement werd na 1945 daarom vooral gegund aan steden in de democratisch kapitalistische wereld. De communistische wereld werd consequent overgeslagen, niet alleen door het IOC maar ook door de internationale voetbalbonden FIFA en UEFA. De enige uitzondering op het patroon was in 1976 het EK voetbal in het socialistische Joegoslavië geweest. Maar dat land noemde zichzelf 'ongebonden' en hoorde dus eigenlijk bij de 'derde wereld'. Door de 'detente' in de jaren zeventig was die eenkennigheid bij internationale toernooien echter onhoudbaar geworden. In 1974 besloot het IOC daarom dat Moskou nu aan de beurt mocht zijn. Die eer was volgens het Kremlin het bewijs dat het 'ontwikkelde socialisme', zoals het Sovjetsysteem in het communistische kameraden-jargon heette, de geduchtste tegenstander van het kapitalistische Westen was geworden en de Koude Oorlog ook zou kunnen winnen. Die redenering was niet van lotje getikt. Het democratische Westen was door twee opeenvolgende oliecrises (1973 en 1979) economisch in het ongerede geraakt. De Sovjet-Unie profiteerde van dat verval. De nucleaire supermacht exporteerde niet alleen het communisme, maar ook olie- en aardgas, voor harde dollars en Duitse marken bovendien. Aan de vooravond van de Olympische Spelen kostte een vat olie maar liefst 140 dollar. De kassa van het Staatsplanbureau in Moskou rinkelde 24/7. Eindelijk konden de onderdanen van de Sovjet-Unie – nadat ze onder de partijleiders Lenin, Stalin en Chroesjtsjov bijna een halve eeuw aan een staat van permanente mobilisatie onderworpen waren geweest – met secretaris-generaal Brezjnev genieten van een soort consumptie-communisme. Een grote sprong voorwaarts lag weliswaar niet meer in het verschiet, maar worst en wodka waren er wel, nota bene zonder dat je er al te hard voor hoefde te werken. Een oude cynische grap kon

bewaarheid worden: 'Zij daarboven doen alsof ze ons betalen, wij hier beneden doen alsof we werken.'

En toch mochten de Zomerspelen geen ongebreideld volksfeest worden. Wat voor de buitenwereld moest worden opgetuigd als een expressie van politieke superioriteit, werd voor de meeste Moskovieten juist ver weggehouden. Net als de emir van Qatar, die de arbeidsmigranten heeft verjaagd om plaats te maken voor Nederlandse fans, waren de Sovjet-autoriteiten er 42 jaar geleden ook niet helemaal gerust op dat hun eigen onderdanen zich netjes zouden gedragen als de stad een maand lang het centrum van de wereld was.

In de weken voor de opening op 19 juli in het Lenin Stadion, dat net als het Olympia Stadion in Berlijn ongeveer honderdduizend bezoekers kon herbergen, had de staatsveiligheidsdienst KGB ter wille van rust en orde in Moskou zoveel mogelijk alle 'a-sociale elementen' van straat geplukt en ver weg naar provinciale buitengewesten gedeporteerd.

Asociaal was je als Sovjetmens behoorlijk snel. Niet alleen alcoholici werden als sociaal bestempeld, ook dichters en denkers werden nogal systematisch zo gebrandmerkt. Soms zelfs met de wet in de hand.

Denk aan de schrijver Josif Brodsky die in 1964 tot vijf jaar strafkamp was veroordeeld wegens parasitisme en ondanks deze kwalificatie in 1987 de Nobelprijs voor Literatuur zou winnen.

Geen dronkenlappen en dissidenten: opgeruimd stond netjes. Ware het niet dat, behalve al die vermeende 'asocialen', ook gewone gehoorzame burgers naar hun datsja buiten Moskou bleken te zijn vertrokken. Liever een sjasliek op het volkstuintje dan het opgelegde pandoer in de grote stad. Dat de Spelen door een politieke boycot waren getroffen en daarom 65 landen niet kwamen opdagen, zoals de grote westerse sportnaties Verenigde Staten, Canada en West-Duitsland, liet veel Sovjetburgers koud.

De politieke reden voor deze westerse boycot was de oorlog die de Sovjet-Unie een half jaar eerder in Afghanistan had ontketend. Gedreven door euforie én angst waren Sovjettroepen zes maanden eerder Afghanistan binnengetrokken om daar de geestverwante Volksdemocratische Partij te beschermen, die na een staatsgreep eind april 1978 in Kaboel aan de macht was. Op de achtergrond speelde voor de Sovjet-Unie mee dat kort daarna de Sjah van Perzië uit Iran was verdreven en ayatollah Khomeiny juist teruggekeerd. Het Kremlin was als de dood dat de islamitische revolutie vanuit Iran zou overslaan naar Afghanistan en de eigen Centraal-Aziatische Sovjetrepublieken. Het Westen zag het in 1980 anders. Het bekeek de Sovjetinterventie in de context van de Koude Oorlog die door de nieuwe kernwapenwedloop tussen SS20's en kruisraketten naar een nieuwe climax was opgevoerd. De invasie, door het Kremlin bejubeld als 'internationale proletarische hulp', was volgens de Verenigde Staten – en ook China

trouwens – een uiting van Russisch imperialisme. Vandaar die boycot. De boycot van de Spelen in Moskou leidde tot niets. De oorlog in Afghanistan zou pas in 1989 tot een einde komen, ten koste van ongeveer vijftienduizend Sovjetsoldaten en vijfenzeventigduizend Afghaanse militairen die in die tien jaar zouden sneuvelen.

De Olympische Zomerspelen markeerden niettemin wel het begin van een keerpunt in de Russische geschiedenis, waar de rest van de wereld nog steeds last van heeft.

Ruim twee jaar na de sluitingsceremonie stierf Brezjnef. Weer twee jaar – en twee tussentijdse mastodonten – later kwam met Michail Gorbatsjov een nieuwe generatie communisten in de Sovjet-Unie aan de macht. Deze jongeren, die de burgeroorlog na de Oktoberrevolutie van 1917 niet hadden meegemaakt, zagen al heel snel dat het land leed aan de ‘Hollandse ziekte’, zoals de kwaal in Moskou ging heten.

Dankzij nieuwe olie- en gasbronnen had de Sovjet-Unie kunnen potverteren en haar zieltogende industrie en landbouwsector verder laten doormodderen. Er moest iets gebeuren, wilde het communisme de wedloop met het kapitalisme niet verliezen. Maar wie zou dat gaan betalen? In 1980 was dat geen probleem geweest. Nu wel. De olieprijs was in de lente van 1985 gezakt tot pakweg 80 dollar per vat. Zes jaar later was het prijspeil nog verder gedaald: in augustus 1991 naar 50 dollar. Die maand, elf jaar ná de sluiting van de Olympische Winterspelen in Moskou, hield de Sovjet-Unie op te bestaan. Zomaar, plof, tot grote verrassing van nagenoeg de hele wereld.

Deze ‘geopolitieke catastrofe’, zoals de latere Russische president Vladimir Poetin in 2005 de ondergang van het ‘historische Rusland’ zou noemen, schreeuwde om wraak. Russisch retro-imperialisme was daarvan het resultaat. Eerst uitte dat imperialisme zich alleen in woord, allengs ook meer en meer in daad. De huidige oorlog in Europa, die in 2014 begon en in 2022 ook Nederland zou gaan raken, is het zichtbare gevolg.

Net als in 1980 werd deze oorlog gemarkeerd door een Olympiade in Rusland: te weten door de Winterspelen van 2014 in Sotsji. Anders dan in 1980 werd het toernooi in 2014 niet geboycot. Er was geen directe aanleiding voor. Rusland was weliswaar een autoritair land zonder vrij rondlopende oppositie geworden, maar aan de andere kant nog steeds keurig lid van de Raad van Europa en het Europese Mensenrechtenverdrag. Het had zelfs de doodstraf in de praktijk afgeschaft. Aan die humanitaire vooruitgang zouden de Verenigde Staten, waar sinds de Tweede Wereldoorlog maar liefst zes Olympische Spelen (drie in de zomer, drie in de winter) en een WK voetbal waren georganiseerd, in 2014 een puntje kunnen zuigen. Koning Willem Alexander kon alleen al daarom een pilsje met Poetin drinken.

De straf kwam snel. In tegenstelling tot 35 jaar eerder zou de Russische

agressie zich niet vóór, maar ná Sotsji openbaren. Heel brutaal ook. Op de dag van de sluitingsceremonie van de Winterspelen besloot president Poetin van Rusland tot militaire actie tegen Oekraïne over te gaan. Vier dagen later al landden zwaarbewapende ‘groene mannetjes’ van de militaire inlichtingendienst GROE stiekem op de Krim om er met de Kalasjnikovs in de hand de annexatie van het Oekraïense schiereiland te forceren.

Poetin kon het zich permitteren. Een vat olie kostte in 2014 rond 130 dollar per vat. Dankzij de economische opmars van China, India en andere nieuwe mogendheden had Poetin in de opmaat naar Sotsji financieel twee dingen voor elkaar gekregen. Dankzij de hoge olieprijs kon hij een sociaal contract betalen. In ruil voor zwijgen kregen zijn kiezers hogere pensioenen, meer koopkracht en vaker buitenlandse vakanties. En hij had geld over voor het leger, de geheime diensten en een ongekend machtig militair-industrieel complex.

In meerderheid vonden de Russische burgers dat prachtig. ‘Krim Nasj’ (de Krim is van ons): de leuze alleen al leverde de president een goedkeuringspopulariteit op van 85 procent.

Dat nog geen vier jaar later grote delen van de sportwereld in Rusland werden getroffen door uitsluiting, omdat er voor, tijdens en na Sotsji sprake was geweest van een door de geheime dienst FSB gerund dopingprogramma, mocht de pret niet drukken. Die aantijgingen waren louter Russofobie, klonk het in Moskou, net zoals de bezwaren tegen het systematisch drugsgebruik in de DDR volgens de oude kameraden slechts uitingen van anticommunisme waren geweest.

Toch ondernam het Kremlin geen actie tegen deze vermeende Russofobie. Waarom? Om een heel overzichtelijke reden. Het WK voetbal kwam naar Rusland. Dat spektakel mocht niet worden verstoord, niet door Russische voetbalhooligans die het EK in Frankrijk twee jaar eerder hadden ontregeld en ook niet door uitsluiting van Russische ploegen bij de Spelen in Rio de Janeiro datzelfde jaar. Vanaf 2014 stond alles in het teken van het WK. Daar moest de hele wereld naartoe willen komen. Moskou zou die zomer van 2018 niet stil zijn.

Alleen oudere notoir kritische dissidenten waren sceptisch over het voetbaltoernooi in Rusland. Jongere Russen hadden hoge verwachtingen. Het duurste sporttoernooi ter wereld zou het begin moeten worden van een nieuwe dooi in Rusland. Het repressieve ‘wild kapitalistische’, dat hardvochtiger was dan het ‘reëel bestaande socialisme’, omdat iedereen nu ineens wel hard moest werken voor zijn geld, zou kunnen worden meegezogen door de internationale voetbaleuforie. Zoals de Olympische Spelen in 1980 in retrospectief het begin van de onttakeling van Brezjnevs ‘stagnatie’ waren geweest, zo zou het WK Poetins maffiose regime kunnen gaan ondermijnen. Journalist/filosoof Andrej Archangelski schreef daarom in 2018:

‘Hoe verandert het voetbalkampioenschap op termijn Rusland zelf? Het enige wat er met zekerheid over valt te zeggen is dat dergelijke ontmoetingen “met de wereld” voor Rusland tot nu toe nooit zonder gevolgen zijn gebleven. Na het Wereldjeugdfestival in 1957 in de Sovjet-Unie doken er aanhangers op van een westerse levensstijl. Vijf jaar na de Olympische Spelen van 1980 begon de perestrojka. Niemand in Rusland kan dus zeggen welke invloed dit toernooi zal hebben op de toekomst. Dat is het verbazende: je kunt de economische effecten doorrekenen, de emotionele effecten zijn evenwel niet te meten. Maar dat het WK voetbal iets teweeg zal brengen, staat vast.’

De som van Archangelski klopte niet. Hij had geen oog gehad voor de olieprijs. Na Sotsji was de olieprijs weliswaar even gedaald, eerst traag en daarna snel. Maar in de zomer van 2018 kostte een vat een leuke 85 dollar. En na het WK ging de prijs nog weer verder omhoog. Aan de vooravond van de vernietigingsoorlog die Poetin op 24 februari 2022 tegen Oekraïne ontketende, was de prijs inmiddels gestegen tot 95 dollar, en zo duur ongeveer zou een vat het hele jaar blijven. In de aanloop naar het voetbalkampioenschap eind 2022 in Qatar vertoonde de prijs van aardgas een nagenoeg identieke beweging. Niet zo gek. Er is een overeenkomst tussen Rusland en Qatar: beide zijn energie-exporteurs. Er is daarom een parallel tussen het wereldkampioenschap in Qatar nu en de drie eerdere sportfeesten in (Sovjet)Rusland de afgelopen vier decennia. Het gastland kan zich opwerpen als de eisende partij omdat veel deelnemende landen afhankelijk zijn van haar energiebronnen. Die dominante positie kon China als fabriekshal en sweatshop van de halve wereld ook uitspelen toen het in 2008 en 2022 de Zomer- en Winterspelen organiseerde.

Follow the money. Grote sportevenementen in dit soort machtige landen zijn door die ongelijkheid niet zo simpel te negeren. Kritiek op het idee om het WK in Qatar te organiseren was er te over. Voetballen in een woestijnemiraat waar arbeidsmigranten als moderne lijfeigenen met gevaar voor eigen leven energievretende airco-stadions hebben gebouwd, waar vrouwen tweederangsburgers zijn en ook andere mensenrechten worden geschonden? Krankzinnig. Maar toch wil geen land in Qatar wegblijven. Een inclusieve armband dragen zonder toestemming van de FIFA, dat is zo ongeveer de hoogst denkbare heldenmoed die zal worden opgebracht. Afhankelijkheidsrelaties spelen namelijk altijd een (heimelijke) rol als de vraag opdoemt of ‘we’ mondiale prestigetoernooien in een dictatuur niet moeten mijden.

In Nederland is dat onmiskenbaar het geval.

Sinds de Tweede Wereldoorlog is Nederland één keer tot een echte boycot overgegaan en één keer tot een halfbakken protestactie. Na de Sovjetinvasie in Hongarije in het najaar van 1956 trok het Nederlands

Olympisch Comité (NOC) zich halsoverkop terug uit de Zomerspelen in Melbourne. Bijna alle landen, ook de Verenigde Staten en zelfs Hongarije, gingen gewoon. Nederland had slechts Zwitserland en het Spanje van caudillo/generaal Franco aan zijn zijde. Het effect van de boycot was gering. Het duurde meer dan dertig jaar voordat er een einde kwam aan het IJzeren Gordijn in Europa. Bij de Spelen in Moskou van 1980 kwam het NOC wel opdagen, hoewel de regering in Den Haag anders had gewild, maar liet het Oranjeteam zijn zondagse gezicht zien door bij de openings- en sluitingsceremonie verstek te laten gaan. Behalve een zilveren medaille op de marathon voor Gerard Nijboer, leverde deze stellingname wederom niets op. Maar dat deed er beide keren niet toe. Van serieuze economische banden met de Sovjet-Unie of andere landen achter het IJzeren Gordijn was in 1956 noch 1980 sprake. Nederland had zich als morele natie kunnen profileren, zonder dat het onoverzichtelijke financiële risico's hoefde te nemen. Anders was het in 1978, toen het wereldkampioenschap voetbal in Argentinië op het programma stond. Twee jaar eerder was daar onder leiding van generaal Jorge Videla een militaire junta aan de macht gekomen die nog vuiger te werk ging dan de Chileense putschisten van Augusto Pinochet. Een groep linksige Nederlanders vond dat Oranje daarom thuis moest blijven. Dat Johan Crujff hoe dan ook al thuis zou blijven, was mooi meegenomen. Opportunisme is ook de pleitbezorger van mensenrechten immers niet vreemd. Het duo Bram Vermeulen en Freek de Jonge voerde daar met hun groep Neerlands Hoop niettemin actie tegen. Tevergeefs. Het Nederlands Elftal ging toch, bereikte de eindstrijd en haalde zilver. In het vaderland was de scepsis langzaam aan geweken naarmate die finale naderde. De dagbladen en andere media hadden intussen speciale reporters meegestuurd voor de politieke verslaggeving. Dat sportredacteur Siet IJdema van *NRC Handelsblad* een paar maanden eerder bij het WK hockey in Buenos Aires (ook zilver voor Oranje) buiten de stadions weinig had opgemerkt, was niet voor herhaling vatbaar. Vijf jaar na het toernooi verdween de militaire junta van het toneel. Maar dat had meer te maken met de verloren oorlog om de Falklands/Malvinas in 1982 dan met dat schot van Rob Rensenbrink op de paal in de negentigste minuut van de finale onder toezicht oog van Videla.

Dat de campagne 'Bloed aan de Paal' van Neerlands Hoop bij de autoriteiten geen gehoor vond, was niet opmerkelijk. Videla mocht dan tegenstanders laten verdwijnen door ze vanuit helikopters in zee te laten droppen, de economische betrekkingen raakten na 1976 niet verkoeld maar waren juist gaan floreren. Vanaf 1976 tot 1978 was de bilaterale handel van 350 miljoen tot ruim 1 miljard gulden toegenomen. De Nederlandse regering zat wel met het toernooi in haar maag – hare majesteits ambassadeur in Buenos Aires overigens allerminst,

die liep over van begrip – maar was doodsbang om alleen te staan. Bij het afscheidsbanket na de finale was weliswaar de hele KNVB weggebleven – alleen verslaggever Frits Barend van het weekblad *Vrij Nederland* was gekomen en deed nauwgezet zijn werk – doch daar gingen amper politieke of morele motieven achter schuil. ‘Ondanks de percepties en mythevorming lijkt er maar één reden te zijn voor de Nederlandse afwezigheid: sportieve teleurstelling. De spelers waren kapot van hun verlies en wilden naar huis. Het laatste wat zij wilden was om aan te schuiven bij een banket als eerste verliezers en daar medailles ontvangen van de president van het winnende land,’ aldus historicus Koen Snijders in zijn doctoraalstudie *Het is weer tijd* om te bepalen waar het allemaal op staat uit 2016. Kortom, de olieprijs an sich mocht in 1978 dan geen rol spelen, bredere materiële belangen van Nederland deden dat ook toen wel degelijk.

Is er dan helemaal niets veranderd? Toch wel.

Money makes the world go round, nog altijd. Maar de ongebreidelde commercialisering van de topsport heeft afgelopen decennium een paradoxaal neveneffect gehad. Keerpunt is 2014. De meeste dictaturen die Olympische Spelen of grote wereldkampioenschappen kunnen organiseren, zijn sinds het einde van de ideologieën corrupt. Zonder smeergeld zouden hun politieke systemen niet kunnen draaien. Corruptie is bovendien besmettelijk. Internationale sportbestuurders zijn niet alleen gevoelig voor eer en status maar ook voor geld. Bij de toewijzing van grote toernooien in autoritaire of totalitaire landen zijn afgelopen decennia daarom bijna altijd steekpenningen in het spel geweest. In 2010 kochten Rusland en Qatar hun beider WK. Qatar is op dit moment de voorlopige climax van deze endemische corruptie.

Maar die onderhorigheid aan geld en gewelddadige regimes blijkt wel een prijs te hebben, ook voor de sportbonden zelf. Toen Rusland in 2014 zijn oorlog tegen Oekraïne begon, stonden IOC en FIFA met terugwerkende kracht voor gek. Hun besluiten om het Rusland van Poetin mooie evenementen te gunnen, hadden het agressieve retro-imperialisme van het Kremlin niet gedempt, maar juist aangewakkerd. Dat een aantal bestuurders van de FIFA zich had laten betalen – armzalige bedragen, vergeleken bij de miljardenbusiness die het mondiale voetbal is geworden – was geen verzachtende omstandigheid meer. Nog voordat de voorrondes van het krankzinnige toernooi in Qatar waren begonnen, moest president Sepp Blatter opstappen bij de FIFA. In zijn streven om de sport tot in alle hoeken van de wereld te gelde te maken, had hij talrijke grenzen overschreden.

Of het blazen van zijn opvolger Gianni Infantino zoveel schoner is en zo ja, voor hoe lang, is onzeker. Maar hoogmoedigheid à la Blatter

kan hij zich vooralsnog niet veroorloven. In Olympische kringen was sprake van een vergelijkbaar proces. Juan Antonio Samaranch, die het IOC twee decennia leidde, was voor de jaren tachtig onbekommerd fascist die boog voor petten en laarzen. De huidige IOC-voorzitter Thomas Bach is niet de dapperste man op aarde, maar heeft wel een keurig verleden en wil dat graag zo houden.

Afkeer van corruptie dwingt de bonden er niet alleen toe om qua boekhouding hun fatsoen te houden. Met die publieke opinie sijn vaak ook politieke kwesties door in het ooit zo gesloten domein van de bobo's. Vroeger konden sportbonzen te pas en te onpas beweren dat sport en

Juan Antonio Samaranch

politiek niets met elkaar te maken moeten hebben. ‘The games must go on,’ zei IOC-voorzitter Avery Brundage in 1972 nadat Palestijnse terroristen van de Zwarte September in München elf Israëlische sporters en een Duitse politiemann hadden doodgeschoten. Zo’n houding is een halve eeuw later niet meer vanzelfsprekend. Alleen doorgedraaide cynici halen nog openlijk hun schouders op wanneer ze ermee worden geconfronteerd dat buiten het zicht van hun skyboxen de gevangenis vol zitten met politieke gevangenen. Daarom heeft de KNVB drie weken voor het toernooi in Qatar ook beloofd dat hij ‘zich onverminderd blijft inzetten’ voor de mensenrechten in het emiraat, omdat de bond ‘na het WK op twee zaken trots wil kunnen zijn: op de prestaties van het Nederlands elftal op het veld én op de blijvende verbeteringen van de situatie van de arbeidsmigranten in Qatar’. Dat is vermoedelijk welgemeend, al is het de vraag of Qatar-voetbalambassadeur Ronald de Boer de aangegeven man is om dat vakbondswerk te leiden.

Misschien is deze kinderhand te snel gevuld. Maar sinds de naweeën van Sotsji 2014 is er volgens mij toch wat lichte vooruitgang te bespeuren. Komende tien jaar zullen de Olympische Spelen in de winter én de zomer geen groot politiek gedoe opleveren. Parijs, Milaan, Los Angeles, Salt Lake City of Sapporo en Brisbane zijn vooralsnog geen fascistische steden. Pas voor 2036, precies een eeuw na de Spelen in nazi-Duitsland, dienen de dilemma’s zich weer aan. Zowel Rusland als Egypte overweegt zich voor de organisatie te melden. Het WK voetbal zit ook een klein decennium in rustig vaarwater. In 2026 wordt er gespeeld in Canada, Verenigde Staten en Mexico. De potentiële bidders op het toernooi in 2030 zijn, op het China van Xi Jinping na, evenmin alarmerend. Pas voor 2034 zijn alle opties weer open. Her ergste lijkt met Qatar dus achter de rug.

Maar niet te vroeg gejuicht. De kans op politiek en moreel gecorrumpeerde topsport-toernooien bij de ‘anderen’ in Rusland, China of Golfstaten mag dan niet zo groot zijn, bij ‘ons’ in Europa en Amerika loert wel degelijk gevaar. Het spel kan nog steeds worden verziekt.

Namelijk door egomaniakale zakenlieden van de soort Elon Musk, die uit winstbejag clubs opkopen en vervolgens uit machtslust de publieke opinie gaan manipuleren. Of door vrije staatsburgers, die uit nostalgie naar een goede oude tijd komende jaren types als Trump, Orban en Le Pen tot hun regeringsleiders (blijven) verkiezen. Kortom. De vraag is niet of we andere landen en regimes gaan boycotten maar of we onze eigen democratische rechtsorde willen verdedigen. Want die ene wet uit 1978 is nog steeds van kracht. Zonder zakkenvullers geen bloed aan de paal.

GESPREEKEN

- 'Ze weten dat toch?'
- 'Tuurlijk weten ze dat.'
- 'Gewoon stom.'
- 'Ik denk eerder ego.'
- 'Je benadeelt je ploeg.'
- 'Kan ze niks schelen.'
- 'Denken alleen aan zichzelf.'
- 'Ikke, ikke, ikke.'
- 'Toch dat shirt uittrekken.'
- 'Terwijl ze weten...'
- '... dat wordt geel.'
- 'En dan doorgaan.'
- 'Niet alleen dat shirt'
- 'Ook die beha.'
- 'Dan vraag je erom.'
- 'Dat wordt rood.'
-
- 'Nog één vraag.'
- 'Nou, snel dan.'
- 'Hele korte vraag.'
- 'Moeten naar de boodschappen.'
- 'Dit mocht van de redactie.'
- 'Kan het niet na de reclame?'
- 'Het is maar heel kort.'
- 'Ik hoor in mijn oortje...'
- 'Ja, er hoort een filmpje bij.'
- 'Daar is nu geen tijd voor.'
- 'Dit was vooraf afgesproken.'
- 'Kan wel zijn, maar...'
- 'Anders is het moment weg.'
- 'Nou vooruit dan, Hans.'
- 'Het is een ja-of-nee-vraag.'
- 'Tot na de reclame!'
-
- 'Inzet.'
- 'Ja, strijdlust.'
- 'Instelling.'
- 'Of verbeterenheid.'
- 'Agressie kan.'
- 'Mentaliteit ook.'
- 'Venijn is goed.'
- 'Drive is prima.'
- 'Of gewoon lef.'
- 'Karakter.'
- 'Maar dus niet grinta.'
- 'Nee, nooit grinta zeggen.'
- 'Grinta is Maarten Ducrot.'
- 'Precies, buitenblad.'

Nico Kroese

VERGETEN TITANEN

AFLEVERING 19 DANI DA CRUZ CARVALHO

Als je een willekeurige voetballiefhebber vraagt naar zijn of haar herinneringen aan Dani da Cruz Carvalho, dan zal het uiterlijk van de Portugees nooit ongenoemd blijven. De kaarsrechte kaaklijn, de grote ogen, de forse, haast gezwollen lippen, het ronddansende pekszwarte haar. Zelden is er een Ajacied geweest die het predicaat Godenzoon zo verdiende als Dani. Crujff noemde hem ooit het grootste talent van Ajax, nadat de Amsterdammers hem in 1996 hadden weggeplukt bij West Ham. Daar was hij weggestuurd door manager Harry Redknapp, omdat hij een training miste na te zijn uitgegaan. (Er waren meer problemen. 'Dani is so good-looking, I don't know whether to play him or fuck him,' zei Redknapp eens tegen de pers.) Bij Ajax (waar Dani vaak met nummer 14 speelde) waren er wel degelijk momenten van glorie; de prachtige winnende goal van de middenvelder tegen Atletico Madrid bijvoorbeeld, in de UEFA Cup van 1997; een afstandsschot dat zowel subtiel als krachtig was, in de winkelhaak. Maar echt doorbreken deed hij niet. Niet bij Ajax, niet erna bij Benfica, niet daarna bij Atletico Madrid. Maar is het gek dat zo iemand, permanent omgeven door vrouwen en meisjes en modellen, liever uitging dan dat hij zich liet afbeulen door een menselijke kobold als Bobby Haarms, dan dat hij zich liet afblaffen door een asperge genaamd Louis van Gaal? Dani stopte op zijn 27^e, nog altijd een godenzoon. Natuurlijk ging hij modelleren, natuurlijk kwam hij op tv, als presentator. Natuurlijk verzuchtten de voetballiefhebbers die ooit grootsheid in hem zagen, een grootsheid die dieper reikte dan de perfecte gelaatstrekken: wat zonde. Even hadden we weer een nummer 14. Maar hij vergat te voetballen.

BEELD: MIKKO KUIPER TEKST: DAAN HEERMA VAN VOSS

A soccer player in a red jersey is crouching on a green field, looking down at a soccer ball. The player is wearing red shorts and black socks. The background is a clear blue sky.

**WK'78:
'We
Argentines
are right
and
human!'**

David Winner

Eind mei 1978 maakte de Argentijnse coach César Luis Menotti zijn 22-man sterke selectie bekend voor het WK. Ongeveer tegelijkertijd stelde een minder populaire Argentijnse official een schaduwteam samen van een man of vijftientig. Het bestond uit mannen en vrouwen, politieke activisten, vakbondsleden en burgers die eerder uit hun huizen gesleept waren. De leden van deze groep wisten niet precies op grond van welke criteria ze waren geselecteerd, maar het was duidelijk niet om hun voetbalkwaliteiten.

Ze werden opgehaald uit officiële gevangenissen en clandestiene detentiecentra, verspreid over het land, en werden geboeid en geblinddoekt naar Córdoba gevlogen. De dictator van Argentinië generaal Jorge Rafael Videla werd op 3 juni in de hoofdstad verwacht om Schotland tegen Peru te zien spelen, in de openingswedstrijd van Groep 4 (de groep van Nederland). Op het veld versloeg Peru onverwacht de Schotten met 3-1, wat veel aandacht trok. Daarbuiten leek, achteraf gezien, een foto van hoogwaardigheidsbekleders die de wedstrijd volgden van grotere betekenis. We zien president Videla zitten met FIFA-voorzitter Havelange en daarnaast een strak kijkende man met brede kaken in een wit pak. Dat is generaal Luciano Menéndez. Hij en Videla hebben samen gestudeerd op de militaire academie. Na de coup van maart 1976, die Videla aan de macht bracht, werd Menéndez hoofd van het Korps van het Derde Leger en verantwoordelijk voor de 'oorlog tegen de opstandigheid' in Córdoba. Vanwege zijn jongensachtige knappe verschijning werd hij vroeger 'De Puppy' genoemd. Later werd dat, vanwege zijn overduidelijk plezier bij het toezicht houden op marteling en executies, gewijzigd in 'De Jakhals' of 'De Hyena'. Tientallen jaren later werden Videla en Menéndez weer samen gefotografeerd in Córdoba, nu in een rechtszaal en veroordeeld wegens massamoorden en misdaden tegen de menselijkheid. Op dit moment echter, zijn ze nog op het toppunt van hun macht.

Het schaduwteam was het idee van Menéndez. Hij zag persoonlijk toe op de selectie van de leden van het team, zij gingen een rol spelen die normaal niet als nuttig wordt gezien bij het organiseren van een WK, namelijk fungeren als gijzelaar. In het onwaarschijnlijke geval dat de Montoneros of de marxistische ERP, de gedecimeerde guerrilla-groeperingen in Argentinië, Videla of een ander kopstuk van de militairen zou aanvallen tijdens het toernooi, zouden deze persoonlijk geselecteerde gevangenen worden afgemaakt.

De Argentijnse militairen hadden de macht gegrepen om een einde te maken aan de chaotische regering van Isabel Perón. De coup werd door veel Argentijnen verwelkomd, die dachten dat de economie van het land erdoor zou worden gered en dat een eind zou worden gemaakt aan de eindeloze geweldsspiraal, van zowel rechts als links. De 'gewapende